

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Utkommer hvarje Söndag

ILLUSTRERADT

Pris för 3 Månader 1 Rdr. B^{co}

Enkla. N^o

8 sk. B^{co}

SÖNDAGS MAGASIN.

N° 5

Göteborg, Söndag d. 30 April 1848

2 Qvar.

Fénelon.

enlon, en af de så män, öfver hvilka fäberneslandet med rätta kan vara stolt, föddes 1651. Redan i sina yngsta år lät han ana, hvad som skulle blifwa af honom. Han öfvergick alla sina kamrater och satte sin lärare mer och mer i förwänning. Född af en gammal och berömd familj, egde han mäktiga gynnare. När han war 15 år, prebikade han redan för talrika åhörare. Hans onkel, Martisen af Fénelon insatte sin brorson i St. Sulpices seminarium, allbenstund han fruktade de farliga följberna af såfänga, som ett så tidigt beröm lätt kunnat medföra. Här quarstannade han, tills han wigdes till prest.

Men en så liflig själ föredrog ej att wara innefluten inom seminariets väggar, utan beslöt sig, att i Kanada befordra hedningarnes omvändelse. Men då han dels genom sin anförwandters inwändningar, dels genom wetheten i sitt lynne hindrades att utföra denna föresats, egnade han sig fulla tio år åt uppfostran af protestanter, som öfvergått till katolicismen, och man tackar denna tid för utgifwandet af det klassiska arbetet öfver dötrars uppfostran. Snart sändes han af Ludwig XIV till Poitu. Derstädes, i skället för att eröfra med wapnens magt, omwände han utan att försölja, och wiste att upplifwa tron på den, hwars apostel han war. Till belöning för hans nit och skicklighet utnämnde konungen honom till uppfostrare för sin sonson, hertigen

af Bourgogne. En hög nygift, att uppföstra en konung! Fenelon löste den på det wärdigaste sätt. Han egnade allt sitt snille och all sin tid åt detta kall, ty han såg sitt lands lycka beroende af en furste, som war anförtrödd åt hans omsorg. Och landet erkände med tacksamhet denna mans förtjenster. Fenelon sökte ingen lön, men Ludwig XIV utnämde honom 1694 till Gesebiskop af Cambrai. Detta war hans lifs mest glänsande tid; ty sedan förlorode han hofwets gunst, för att aldrig vidare erhålla den. Offentliggörandet af ett verk Maximes des Saints bragte honom i twist med den berömda Besuet, som hittills varit hans vän, men som nu på det bittraste sätt bestyllade honom för kätteri. Fenelon wände sig till Påwen, men denne, upphetsad af konungen förklarade Fenelon för skyldig. Fenelon underkastade sig detta och drog sig tillbaka till Cambrai. Det war wid denna tid som en tjenares trohetsbet bringade manuskriptet till Lelema till tryck, detta bekanta arbete, skrifwet för att uppföstra en konung, men som lika så ofta tjenat till folkets uppföstran. Verket undertrycktes i Frankrike, men trycktes i Holland och spredde sig snart öfver hela Europa. Ludwig XIV såg i detta arbete ingenting annat än en bitter dom öfwer sitt regeringsfätt, betraktade Fenelon, så om sin försmädare och förwiste honom från hofwet. Den store mannen tröstade sig med studier och wälgöringhet öfwer detta misföde. Han efterlemnade flera verk, och hans wälgöringar äro så många och så stora, att, såsom en af hans biografer uttrycka sig, hwar och en af dem skulle hafwa grundat en människas rykte. Hans walspråk war: jag älskar min familj mer än mig sjelf, mitt fädernesland mer än min familj och människoflagtet mer än mitt fädernesland. Fenelon, sin familjs wälgörare och sitt lands stolt, en mönsterbild för alla, dog den 7 Januari 1716.

Mr Mozarts ungdomslif.

Hur underbart magiskt tonkonsten verkas på sinnen, som äro klappade att förstå den, bewisas bäst genom Mozarts exempel. När han som spädt barn föll i gråt, hände det aldrig att han ej tyfnade, då hans mor anslog några vackra ackorder på familjens klaver. Swärtoni, då han hörde några oharmoniska toner, hände oftast, att han kom i en med nervskakning förenad gråt, som ej kunde stillas på annat sätt än genom tonernas allmagt. Detta underbara insyftande wifade sig under hela hans lif. Ett gnisslande ljud, en falsk och skärande ton underlät aldrig att i ögonblicket nedstämna hans glädsaste lynne. Det hände att han bewistade konserter och midt i ett stycke ofriwilligt utfor mot den virtuos, som råkade att störa hans öra med en falsk ton.

När Mozart, den store tyfse tonbiktaren, war tre år gammal,

wifade sig redan i någon mån, hwad som skulle blifwa af honom. Fadren satte barnet wid klaveret och spelade lätta stycken för det och inom en stund hade den lille inlärt stycket, så att han föredrog detsamma med högsta prestisjonen och djupaste känsla. Från sin andra konserter hade han medfört en fiol, och innan någon ens wisse att han egde ett sådant instrument, trakterade han detsamma med utsokt färdighet. Straxt efter familjens återvändande till Salzburg kom Wenzel, en skicklig virtuos på detta instrument, till Mozarts fader och utbad sig dennes omböme öfwer några trios, som han satt under familjens främwaro.

Schachtner, en hoftrumpetare i Salzburg, som synnerligen älskade den lille Mozart, war äfwen närwarande. Fadren — så berättar detta trovärdiga ägonwittne — spelade basfiol, Wenzel första fiol och jag skulle spela andra. Den lille Mozart bad att han skulle få spela denna stämna. Fadren aflög hans barnsliga begäran, emedan han ännu ej haft underwising på detta instrument, men gossen swarade att det wäl ej kunde behöfwas så stor underwising för att spela andra fiol. Halft elliwig besallte fadren honom gå sin väg och ej vidare störa honom. Den lille började gråta bitterligen och sprang bort med sin lilla fiol. Jag bad fadren att man skulle låta honom spela med; han bisöll det ändtligen, och sade: nå så spela då med Hr Schachtner, men så sakta, att ingen hör dig; annars föra wi bort dig. Wi spelade och den lille Mozart från samma blad som jag. Det märkte jag snart, att jag war helt och hållet öfwerflödig. Jag berättade min fiol och såg på fadren; wid denna scen, som jag aldrig glömmmer, runno glädjens och fadersöflichkeitens tårar öfwer gubbens kinder. Så spelade de igenom alla ser trios och då wid deras slut man med ett högt bifall, fullt af förtjusning och beundran uppmuntrade serdrigen, war han så djerf, att han påstod sig äfwen kunna komma sig utmed att spela första fiolen, och han spelade den verkliga, ehuru med något orätt och regellös applicatur, dock så att han ingalunda stämde bort stycket.

Med hwilken beundransvärd noggrannhet hans öra uppfattade äfwen den finaste skilnad toner emellan, huru otroligt säkert hans minne behöll tonerna, må ett enda fall framställa. Schachtner egde en fiol, som gossen företrädeswis tyckte om och som han kallade smörfiolen. Han spelade en dag på den. Inom några dagar kom Schachtner tillbaka och träffade Wolfgang santiserande på sin egen lilla fiol.

Huru är det med er smörfiol, frågade Wolfgang och for fort i sina fantasier. Efter en liten paus, under hwilken han syntes besinna sig, sade han vidare: om ni blott alltid hade er fiol i samma stämning; sista gången jag spelade på honom war han en hel hjerdebels ton djupare än min. Man skrattade åt detta dristiga påstående, i en sak, hwarnti knappast det finaste, mest öfwa känna redöra är i stånd att förmärka någon skilnad. Men fadren, ofta

öfverkräft af sin sons märkvärdiga tonfenne, höll det mödan värdt att pröfwa uppgiften. Zielen framställdes och till allas förvåning war uppgiften fullkomligt matematiskt riktig.

Mozart fattade lätt afwen andra wetenskaper, och det med ten- och färgfämet så noga förbundna talstämnet gjorde honom till en utmärkt räknemästare.

Så stark war i gossens själ den fläpande förmågan, att han i Holland, der han insjuknat i kopporna, på sängen skref flera fläpverfonater.

När den unge Mozart kom med sin fader till Rom, hade han tillfälle att höra Allegoris berömda misererer, som i serstiska kavellet utfördes blott af besälstämmer. Det war erektörerna wid straff af erkommunikation förbudet att göra några lepior deraf. Mozart företog sig då att rätit uppmärksamt afhöra musiken och för att, då han kom hem, nedskrifwa den ut minnet. Öfwer all förväntan lyckades det honom att troget återgifwa detta långa kritiska tonstycke.

I Neapel höll man gossen för en trollkarl och påstod att hans kraft bestod i en ring, som han bar på fingret. Huru förwånades man ej, då han aflade ringen, men spelade lika förtrollande.

När han på sin resa från Rom kom till Bologna, upptogs han i sitt fjortonde år, till medlem och Maestro af philharmoniska akademien. Till pröfning fick han en fyrstämig fuga att arbeta i kyrkstil. Man tillstöt hans kommare och efter en halftimma utträdde han färdig med det svåra arbetet och erhöi sitt diplom.

Wärde på Reliquier.

Prins Albert betalte för en rock, som Lord Nelson bar i slaget wid Trafalgar, 3000 R:dr.

En exemplar af en rar utplaga af Boccaccios Decameron, tryckt i Benedtg 1471, betaltes af en engelsman på offentlig auktion med 50,000 R:dr. En i öfrigt obetydlig bok, hwarnt, Chaffeyars egenhändig skrifwit sitt namn, betaltes med 2400 R:dr.

Den rock, som Carl XII bar i slaget wid Pultawa, fann 1825 en sol till köpare, som för densamma betalte 300,000 R:dr.

År 1816 betaltes af Lord Shaftesbury 26,600 R:dr för en tand af Newton. En annan Engelsman wille till Museum i Paris betala 65,000 R:dr för en tand af Heleise.

Den elfenbensskol, som Gustaf Wasa erhöi till stänks af staden Lübeck, såldes 1825 för 40,000 preussiska thaler.

När Dokter Sourmens kabinet 1820 såldes i Stockholm, betaltes hufwudskälen efter filosofen Descartes med 61 R:dr, en i sanning obetydlig summa i förhållande till priset på t. ex. Carl XII:s rock, ehuru alldeles tillräcklig, såsom wärdet på en om hufwudskalle. Månet hufwud på en lefwande kropp är

wärdt mycket mindre. Wid samma auktion såldes en kapp, som varit Voltaires, för 300 R:dr, en west, som tillhört Rousseau gick deremot till öfwer 5000 R:dr, en peruk, som setat på Sternes hufwud gick till något mer än 3000 R:dr.

Syndpenningar.

En prest i Halland köpte ett wedlaß af en bonde, men prutade mycket om priset. Slutligen bequämde han sig dock att gifwa hwad bonden begärde, men tillade: "Det är skamligt att du skall hålla det så dyrt, det är syndpenningar du nu får. — "Ja," svarade bonden, "om herr pastorn har några andra, så kan han ge mig dem."

Dela Lehmann.

Wi meddelade för ett par tidningsdagar sedan bilden af den mot Danfarnes ädla sat förrådise Hertigen af Augustenburg. Wi skynda att i dagens nummer framskälla motsatsen till mannen med repen om halsen, den warne, suillrike, ädelsinnade danske ministern Dela Lehmann. Wi äro ej i tillfälle att kunna meddela några närmare detaljer ut mannens lefnad. Det behöfves ej heller, ty han har bäst teknat sig sjelf genom sina outtröttliga sträfswanden för sina landemåns och sitt fosterlands wäl. Ifrån sin befattning som Högste Rätts Advokat, upphöjdes han för några månader sedan till statens högsta wärdighet, ett embete, hwaruti han rättfärdigar de förhoppningar, som konung och folk gjort sig om honom. — Såsom wi påminna oss, war han för några dagar sen på ett par timmars besök i Götteborg. Wi wetta, hvilken wacker, men anspråklös hyllning här wid detta tillfälle gafs Danfarnes sak. Mätte wi, mätte Sverige komma i tillfälle att wisa war tillgifwenhet för de danska brödererna, ej blott i ord, utan i handling! Ordens tid war inne, då båda ländernas akademiska ungdom möttes i Odins lund, på Lundagård och i det glada Köpenhamn. Mätte wi komma i tillfälle att nu i Danfarnes strid mot en orättwis öfvermägt hålla de heliga löften om trohet i lif och död, som ynglingafämet då så högtidligt aflade. "Wära swenska bröder" — sade Dela Lehmann — "stola ej hafwa skam af sina danska wänner." Mätte ej de få skam af oss! Swenskarne hafwa i flera fall, kanne mer än de flesta andra folk, följt ärlighet i sin postit; de hafwa alltid warit sänder till orättwisän och förtrycket. Här är nu tillfälle att wisa, det wi lifwas af samma tänkesätt. Och för utgången behöfwa wi ej frukta; en högre mägt än alla folks och furstares strider för den, som kämpar för en ärlig sak.

Arta Lehmann.

Scinde och dess Innewånare.

Amirs af Scinde.

Landskapet Scinde, som nu räknas till Beluschistan, war före 1739 ett oafhångigt rike. Det är bebott af en blandad race, som utgått från de ursprungliga innewånarne, eller rena Hindus, och inwandrande Beluschier. År 1739 eröfrade Persen Nadir Schah landet och förband det med sitt rike, som då innesfattade Afganistan och Beluschistan. När efter hans 1747 wåldsamta död Ostpersien afföll, blef Scinde en provins till Afganistan, som genom Afghanen Achmed Khan Abdallah eröfrades till ett eget rike. Men det lösgjorde sig mot slutet af förra århundradet från detta herrawälde. Nu eröfrades det af Amirs, höfdingarne för en stam, som kallades Talpuris. Dessa Amirs inne-

hafwa ännu thronen. När Sir Alexander Burnes 1827 besökte Hydrabad, woro ännu två Amirs wid lif. De betraktade den brittiska regeringen med ett ytterst afundsjukt öga och hade ännu aldrig tillåtit en europeisk officer att beträda sitt gebit. I det birmanniska kriget nödgades de att genom en armée i Kutsch sätta sig i säkerhet. De aflade nu sitt kalla, owänliga uppförande och skrefwo ett ganska artigt bref till engelska residenten i Kutsch, hwaruti de båda Sir Burnes komma till Hydrabad i anledning af en af Amirs sjuklighet. Burnes hade all anledning att wara nöjd med upptagandet wid detta hof. Der saans ej spår till prunk och lyx, glitterguld och s arlakan, intet spår af den

ohyggliga blandning af pratt och snuts, som utmärker de flesta Hindustanarne. I öfrigt stodo Amirs på ett lågt steg af bildning. I sin ungdom hade de waktat bestap och förrättat de lägsta förrättningar, och som de wero måglige och rifa, hade de ej brytt sig om, att genom kunskaper obla sin själ. Daktadt de ådagalade stor kärlek för mohamedanismen, så fanns knappast en enda moské i hela deras rike. Deras enda tanka och sträfvanne war att blifwa rikare. Diamanter och föna wapen woro deras älskingsföremål. Af alla märkwardigheterna i deras palats uppwäkte ingen främlingarnas beundran till den grad, som deras herrliga diamants och wapensamlingar. Inwelhandlare kommo från Afrens alla kanter till Scinde, der de kunde råfna på den säkraste affättningen af deras wara, och persiska konstnärer hade i Hydrabad alltid fullt upp att göra, för att genom sticlåg insättning gifwa diamanterna det högsta wärdet.

Amirs regering war en sträng militärdespotism. Tullarne woro oerhörda och förpantade till arrendatorer; handel och näringsgar wero förtryckte genom inskränkningar och afgifter. Jagten war hos dem en wanfönnig passion. Druktbara landskräkor edes lades, för att deraf bilda jagtmarker. Folket besann sig derföre i stad och på land i djupaste elände. Hydrabad war ej bättre än en hej af kalkhytter. Landtfolket ledde mest i jordkulor. Dessa öfwergräfwes, då man behöfde mera näring för sig och kreatur. Ej desto mindre äro Scindierna stolta. Så litet tillförlitliga de i öfrigt äro, så förgripa de sig dock sällan på andras egenodom. Som soldater göra de mer nytta till fots än till häst, ett förhållande, hwarigenom de betydligt skilja sig ifrån Afrens öfriga nationer.

År 1834 dog den sista af de fyra Amirs, och då började melkan de olika pretendenterna ett medborgerligt krig, som nästan utan afbrott fertsfarit till innevarande dato och som stort och förstört landets wälskand. Den innevarande maktinnehafwaren är med anledning af segelsfarten på Indus i strid med Engelmännerna.

Domkyrkan i Köln *).

Sedan Köln kommit under Brennsen, uttalade den nu mera afstude konungen på föresällningen af wederbärande auktoriteter det beslut, att, om möjligt, bibehålla hwad som af domen återstod. Af stort instylande blef snart derpå återställandet af det under franska herrawäldet upphäfdade erkebiskopedömet, hwarigenom domen fick sin egentliga betydelse och sitt wensitt. Men efter påbörjandet af reparationen syntes att stenwerkets skadade och med fara hotande bestaffenhet gjorde en ytterst utsträckt ombyggnad nödwändig. För detta ändamål g'ordes en insamling af 350,000 thaler, med hwilken summa det höga koret kunde återställas, hwil-

ket stödde åren 1824—40. Ursprungligen war reparationen beräknad till 104,921 thaler; men denna summa wisade sig genast alldeles otillräcklig. Man måste då ej allenast bestatta statofassan, utan medelst återställande af den gammaldags katedralröntan och genom kollektimedel hejsamla penningar. Byggnadsrådet Frank i Coblenz fick ledningen af reparationsbyggnaden. Det första man företog sig war omläggningen af korets tak och återställandet af sträfbågarna. De senare woro genom selaktigt utförda wattenafledningar, ändamålelösa jernsammanbindningar, bristande utwal af materialer och dålig tillsyn till största delen förstörda och i ett stiel, som för de besökandes säkerhet war högst farlig.

Om domen, sådan som den för närwarande är, göra wi följande meddelanden. Koret höjer sig på 14 pelare till en höjd af 200 fot. Inuti omgiffwes midtelhwalfwet af sidogångar; der utom bilda sidogångarne med deras sträfpelare en 67 fot hög affats; öfwan hwilken uppsiga fördubbla sträfbågar, som stöjda koret. I midtelsteppet och de dubbla sidokapelerna uppbära 100 pelare hwalfwet. Hela kyrkan är byggd i fordborm. Koret är prydt med många förträffliga minneswårdar, statyer, glasmålningar och rester och konstfukt sturna forskelar. En marmorstatwa af 16 fots längd och 8 fots bredd bildar högaltarets bord. På altaret stod förr ett stort tabernakelhus, der kalkarne och dyligt förwarades, af sten, ett mästerverk af den arkitektoniska skulpturen, hwilket 1766 förstördes, för att lemna plats för ett annat, som i samning ej är något mästerverk. En medelstafsa betäcker den sist afstude Erkebiskopens af Köln, Ferdinand Augusts graf.

Omkring koret äro sju kapeller, af hwilka det medlersta innehåller de supponerade quarlesworna af de heliga tre konungarne. Dessa quarlesworo funnos 326, kommo genom Kejsarinnan Helena till Konstantinopel. Derifrån fördes de som en helgedom till Malsland, hwarifrån de genom Erkebiskop Meinold von Dasdale skänktes till Fredrik Barbarossa. År 1164 kommo de till Köln, hwarest de insattes i gamla domen och betraktades såsom stadens palladium. De förwaras i en konstfukt arbetad kista, som nu ej är öfwerströdd med så många perlor och ädelstenar, som förr Fransmännens ankomst 1794 *). Det statts deras wärde ännu till 5 å 6 millioner svenska Rdr. I detta, liksom i de öfriga kapellerna, äro talrika grafmonnenter. Ett stuen af silfwer, som gömmer den heliga Engelberts jordiska quarlesworo, finnes i domens stattsammare, som desutom har många kostbarheter, menstranser o. s. w., hwaraf en af guldb med ädelstenar wäger ej mindre än 18 skåp. Det största i domen besittliga konstw. af är dock dombilden, som här året 1410 och är förfärdigad af den berömda mästaren Wilhelm von Köln. Den medlersta bilden förefaller de heliga tre konungarnes tillbedjande, sidostyglarne sta-

*) Forts. och slut se. föreg. Nr.

*) Ännu räknas ädelstenarnes och perloras antal till 1500, hwaribland en topas, som är 3½ tum hög och 2½ tum bred.

dens flyddspatroner. Teckningen och koloriten äro lika beundransvärda. Denna målning satts förut i rådhuskapsellet, men blef på de tre konungarnes dag 1810 flyttad till domen.

Vår tid vill ej åtnöja sig med blotta återställandet och behållandet af det för handen warande, utan öfverfullända det påbegynta, ett i sanning både svårt och storartadt företag. I Januari 1842 har konungen genom en kabinetsorder anbefallt byggnadens fortsättning efter en plan som professor Schinkel uppgjort och som hufvudsakligen ansluter sig till den gamla. För detta år anslog konungen 100,000 R:dr R:co med löfte, att för de följande åren meddela samma summa. Dessutom anslog han särskildt 30,000 R:dr för uppbyggandet af det norra tornet. För att kraftigt medverka för samma ändamål, bildades redan 1840 en så kallad domförening, hvars statuter stadfästades af konungen 1841. På enahanda sätt bildades både inom och utom Tyskland filialafdelningar, så att deras antal nu uppgår till öfver hundra, hvaribland en i Rom och en i Paris. Efter byggnadsintendenten Zwirnes speciella beräkning skall kyrkan kunna fullbordas för omkring 3 å 4 millioner svenskt R:dr. Tornen särskildt komma att kosta tre gånger denna summa. Det är beräknadt af med de bidrag som nu inskyta, om de fortsättas i 50 år, skall domen kunna bli färdig under denna tid. För att gifwa den närvarande generationen en utsigt att se en fullständig del af domkyrkan fulländad, torde det vara nödvändigt, att för närvarande börja med uppförandet af kyrkans stöpp, ett företag, som efter Zwirnes beräkning, fordrar hälften af de medel, som man har utsigt att kunna sammanbringa, och lemna tornbyggnaden åt framtiden. Väl är det föreslaget, att med föreningarnes medel fullända tornens byggnad, under det att stöppets uppförande skulle se med statsmedel; men skall en gång en förändring i kraften ega rum och en affendrad del återställas genom föreningarnes bidrag, så synes ej förtärligt ändamålsenligare, att använda de förenade krafterna på kyrkkestöppets nord- och sydsida och dess portaler. Väst wore lifväl, att låta planen att fördela krafterna helt och hållet förfalla, denna må sedan wara hvilken som helst. Men man har gått vidare och har gjort det förslag, att med bidragen af de olika ländernas och ständernas domföreningar återhålla enkla delar af domen, såsom pelare, sönder och dylikt. Men behöfs väl ett ord, för att ådagalägga det dumma och småaktiga i detta förslag? Det snara uppförandet af kyrkans stöpp är dessutom ett trängande behov, för att i väslig riktning gifwa det höga foret en säker stötpunkt, då det ifråna de tre öfriga sidorna söjdes af stråfbågar, men från västra sidan sakna hvarje höjd. Detta skulle först winnas i de västliga tornen; de projekterade gaffelmurarna i kyrkans förs skulle uppbylla samma ändamål i dessa riktningar och tillika tjena till kyrkportaler.

Den 4 September 1842 gjordes genom högtidlig grundläggning början till fortsättningen af domens uppbyggande, och detta på tvenne ställen på en gång, i det grundstenen lades till den sydsida portalen och den första nya steuen uppbyggades på södra tornet. På giltiga grunder hade man beslutat att först börja med sydsida portalen, af hvilken ifråna fordena bar ej något war

uppfordt öfvan jord. Då nu alla hwalvelare i kyrkans stöpp wore uppforda till en höjd af 42 fot, så war det framför allt nödvändigt att öfwen uppforda portalerne till samma höjd, för att de samma skulle behörigt sätta sig, innem hwalstven blefwo slagna öfwer dessa och de gamla pelarne. Af portalens grund fanns ej mera än den östliga hälften, som hvilade på ett lager af kisel, 26 fot under kyrkans gelf. Djupet af den nya, 34 fot breda grundwalen sträcker sig under hufvudpelarne till ett djup af 41 och under ingångsöppningarne af 26 fot.

I läggningen af grundstenen deltago, utem konungen i Preussien, följande regerande furstar: Storhertigen af Mecklenburg-Schwerin, hertigen af Nassau, fursten af Hohenzollern-Hechingen; vidare arsprinsarne af Preussien, Baden, Mecklenburg-Strelitz och många andra. Högtidligheterna börja e med högmesse i koret, som nu för första gången efter sitt återställande till sin fordena glans öfwnades för en gudstjänst. Derefter begäfwos sig samlige wid denbyggnaden hysfellsatta arbetare, de wid domen anställda embetsmännen, deputationerna för de främmande föreningsgarne, den irländska föreningens medlemmar, presbiterne, kapitularges, erkebiskopliga koadjutorer, jemte en stor mängd af in- och utländska civil- och militärfolk, i högtidligt tåg, med två musikkorpar och föreningsbanteret, försärdigadt af damerna i Köln, genom de högtidligt prydda gatorna, der många tusen åskådare samlats sig. Det kongliga paret besann sig med sina höga gäster på en hög tribun, som war uppsett öfwer den utlagda grundwalsten. För åskådarna wore två estrader på östliga och nordliga sidan af platsen, så att mellersta delen af densamma blef öppen för deltagarne i tåget och skolornas och gymnasiernas deputationer, liksom för eleverna wid barnhuset. När tåget kommit på domplatsen, började invigningsbönerna öfwer grundstenen, hvilka erkebiskopen förväntade efter pontificale romanum. Grundstenen bestod af ett 3 fot långt, liksom bredt och 2 fot hög, i rätta vinklar hugget block. I en fördjupning i densamma inlades: en teckenplåt, på hvilken en urkund på latiniska och tyska språket war graverad, en pergamentörrulle med centralbyggnadsföreningens statuter och personallista, seherbildningen för samma dag och 37 preussiska mynt. Den samlade fyllda fördjupningen tillföts af erkebiskopen genom en invigd sten, som utgjordes af en marmorhall, 16 tum hög och 14 fot bred. Öfvan deruppå lades en stor sten, uti hvilken byggstjärnens namn war graveradt, och fastgjordes med grofwa jernklammer. Härpå inbuds konungen att på östligt wis stå de tre hammarlagen. Han gjorde detta med följande tal: "Jag begagnar detta egenblick, för att hälsa de många gästerna hjerligt välkomna, hvilka såsom medlemmar af de särskilda domföreningarne anländt hit från värt och hela tyska landet, för att förherrliga denna dag. Mina herrar från Köln! I hafwen i eder stad något stort. Detta är, såsom I weten, ingen wenlig prastbyggnad. Det är ett verk af alla Tyskans, alla befännessers brodersinne. När jag betänker detta, så fylla sig mina ögon med glädjetårar och jag tackar Gud att jag upplewat denna dag. Här, der grundstenen ligger, skall en gång höja sig den fönnaste port i hela werlden. Tyskland bygger den. Wänte den för Tyskland genom Guds nåd blifwa ingången till en ny, stor och god tid. Allt argt, oäkta, ofant och derföre öfhytt blifwe långt ifråna den. Må ej denna årens wäg finnas af det årelösa undergräfwandet af tyska furstarnes och ständernas frid, och måste aldrig de enda åter draga härin, som en gång hämmade detta tempels uppförande. Den anda, som uppför denna byggnad, är densamma, som för mo och tjugo år sedan stes våra bejer och som afwände smålet från fosterlandet och främlingeskypet från våra suster; samma anda, hvilken, liksom befruktad af wällignelsen från den sista af de tre stora furstarnes, för två år sedan wisad

för werlden, att han är i förswagad ungdomskraft. Det är den tyfka enighetens och kraftens anda. Mätte för honom kölnerdomens portar wara ingången till den herrligaste triumf. Bygge han, fullände han! Och må det stora werket för de sebnaste slågter förkunna enigheten mellan de surskar och folk, ja enigheten af det stora mäktiga Tyskland, som utan blod tillkämpar werlden fred; må den tala om det stora sänderneslandets, det lyckliga Preussens herrlighet, om olika bekännelsers brödrasinne! Mätte kölnerdomen, — det beder jag till Gud — höja sig öfwer denna stad, öfwer Tyskland, öfwer tiden, rik på menniskofrid och på gudsfrid, till dagarnes anda! Mina herrar från Köln! Er stad är genom denna byggnad högt ärad framför alla städer i Tyskland, och den har ådagalagt detta på det ärefullaste. I dag må wi gifwa er denna hyllning. Nedfallen med mig — och under detta rop will jag med hammarlagen beröra stenen — nedfallen med mig stadens tusenåriga lof: lefwe Köln."

Efter slutet af detta taf, som framkallade tusenstämmiga jubelrop, gjorde konungen under sju kanonskott de tre hammarlagen. Nu följde tre tal, hållna utaf erkebiskop:koadjutorn, pres-

identen för domföreningen och bonbyggmästaren. Derefter förätade flera högt uppfatta personer de tre hammarlagen. Efter affjungande af en festkantat, upphöjades den första stenen på sydliga tornet, under kanondunder och ringning i alla stadens kyrkor. Upphöjningen skedde medelst den omtalade kranen, öfwer hvilken swäfwade en kolossal örn.

Emellertid pågår nu byggnaden. Ehuru en ofantlig massa arbetare användes, kan dock arbetet ej fort framskrida. Först kommande generationer torde få glädja sig åt att se fullbordadt ett verk, på hvars halfårbiga arbete ser seltet skadat ned. — Låt se, hwad den preussiska frihetsandan kan verka på det stora företaget. Wi tro att det har söga sympatier hos ultras i liberal riktning. Det gifwer hwarken att äta eller dricka och kan således ej wara wäl anskrifwet på detta håll.

Upplösningen af Charaden i föreg. N:r är: Pratsjuk.

Med detta nummer följer Musik-Bilagan N:o 4.

En uppoffrande vän.

Gästen: Men, kära vän, du tänker ju råndigt i på nytt!

Wärden: Ja, kära bror, du brider alltid genast ut!